

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 11 lutego 2025 r.

Pozycja 67

POSTANOWIENIE

z dnia 3 października 2024 r.

Sygn. akt Ts 70/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.)”,
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie”,
- a także w zakresie, w jakim „Sąd pomija możliwość przerwania biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącego, któremu przywrócono prawo własności nieruchomości zamiennej w stanie wolnym od obciążeń z tytułu bezprawnego wywłaszczenia z prawa własności w czasie PRL nieruchomości, której zwrot był możliwy dopiero po przemianach ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r., w postępowaniu regulacyjnym prowadzonym przed Komisją Majątkową w Warszawie, zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)”,

z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji,

p o s t a n o w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 marca 2022 r. (data nadania) Parafia Rzymskokatolicka [...] (dalej: skarżące), reprezentowane przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiły z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżące są właścicielkami działek nr 5/6, 16, 21/1, 24 i 26 położonych w miejscowości P., gmina Z. oraz działki nr 23, położonej w miejscowości P., gmina I., dla których prowadzona jest księga wieczysta o nr [...]. Własność powyższych działek została przywrócona skarżącym ugodą Komisji Majątkowej w Warszawie z 28 maja 1996 r. (nr [...]). Przez nieruchomości skarżących przebiegają linie energetyczne średniego napięcia, których właścicielem jest ENEA Operator sp. z o.o. z siedzibą w P. (dalej: przedsiębiorstwo energetyczne). Skarżące wystąpiły do Sądu Rejonowego w I. I Wydział Cywilny z wnioskiem o ustanowienie na tych nieruchomościach, na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, służebności przesylu, polegającej na znoszeniu dotychczas posadowionych urządzeń przesyłowych i linii napowietrznych 15 kV, w tym prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów i modernizacji tych linii wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem, za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 66 923 zł.

Sąd Rejonowy postanowieniem z 12 października 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił wniosek, stwierdziwszy, że przedsiębiorstwo energetyczne nabyło służebność gruntową o treści służebności przesylu przez zasiedzenie. Apelacja skarżących została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy z 26 października 2021 r. (sygn. akt [...]).

Postanowieniem z 10 grudnia 2021 r. (sygn. akt jw.) Sąd Okręgowy sprostował oczywistą omyłkę w powyższym orzeczeniu przez usunięcie wizerunku orła oraz słów „Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” i wpisaniu w ich miejsce słowa „Postanowienie”.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 19 maja 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 27 maja 2022 r.), wezwał skarżące do doręczenia poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii elektronicznego potwierdzenia odbioru postanowienia z 26 października 2021 r. wskazanego w skardze jako orzeczenie ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, a także odpisu skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami.

Skarżące złożyły w Trybunale wymagane dokumenty 3 czerwca 2022 r. (data nadania).

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 30 stycznia 2024 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 9 lutego 2024 r.), wezwał skarżące do sprecyzowania przedmiotu zaskarżenia przez wyjaśnienie, czy jest nim wskazany na stronie 1 skargi (po słowach: „wnoszę o: 1. stwierdzenie niegodności”): „art. 292 w zw. z art. 172 § 1 w zw. z art. 285 § 1 i 2 w zw. z art. 305⁴ w zw. z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)”, czy wskazany na stronie 2 skargi (po słowach: Określam przedmiot skargi konstytucyjnej wskazując na naruszenie przepisów:): „– art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 352 § 1 k.c. w zw. z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.] w związku z art. 61 i 63 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, – art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), – art. 124 ust. 1

ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899, ze zm.) w związku z art. 61 i 63 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego”.

Skarżące zostały także wezwane do doręczenia odpisu lub poświadczonej przez pełnomocnika skarżących kopii (wraz z czterema kopiami) ugody Komisji Majątkowej w Warszawie z 16 września 1997 r. (nr [...]), o której mowa w uzasadnieniu postanowienia Sądu Rejonowego w I. z 12 października 2020 r. (sygn. akt [...]) oraz postanowienia Sądu Okręgowego w B. z 26 października 2021 r. (sygn. akt [...]). W dokumentach dołączonych do skargi, jak zauważył sędzia Trybunału, znajduje się jedynie kopia ugody Komisji Majątkowej z 28 maja 1996 r. (sygn. akt: [...]; [...]).

W piśmie procesowym z 16 lutego 2024 r. (data nadania) skarżące poinformowały, że na stronie 1 skargi przedstawiły przepisy Kodeksu cywilnego „regulujące zasiedzenie nieruchomości i jej odpowiednie zastosowanie do ograniczonego prawa rzeczowego unormowanego w Kodeksie Cywilnym w 2008 r., których niezgodność z przepisami Konstytucji w sposób ogólny (...) [opisały] na stronie 1 skargi”. Na stronie 2 skargi został natomiast rozwinięty „opis przedmiotu skargi [konstytucyjnej, w piśmie – kasacyjnej] o przepisy szczegółowo normujące kwestie gospodarowania nieruchomościami i wyłączenia nieruchomości oraz w odniesieniu do przepisów ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego normujące kwestie wyłączenia kościelnych podmiotów w latach 50 tych i ich rewindykacji poczynając od 1 stycznia 1990 roku w wyniku zmian ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy te szczegółowo zostały opisane w skardze konstytucyjnej”.

Odnosnie do kwestii własności nieruchomości skarżące wskazały, że jedynym dokumentem potwierdzającym to prawo jest ugoda Komisji Majątkowej z 28 maja 1996 r.

Zdaniem skarżących, wykładnia kwestionowanych przepisów ustawy – Kodeks cywilny, przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, zgodnie z którą „możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności przesyłu w dobrej wierze z doliczeniem okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie przerwania biegu zasiedzenia służebności gruntowej doliczanej do okresu służebności przesyłu, poprzez prowadzone postępowanie regulacyjne przed Komisją Majątkową w Warszawie, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego [w Rzeczypospolitej Polskiej; Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.]”, narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje skarżącego do określenia przedmiotu skargi, tj. do wskazania przepisu ustawy lub innego aktu norma-

tywnego, na podstawie którego wydano w jego sprawie orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji i w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z ustawą zasadniczą.

3. Jako że skarżące nie określiły jednoznacznie tak rozumianego przedmiotu skargi, Trybunał wezwał do jego doprecyzowania. Zarządzeniem z 30 stycznia 2024 r. zobowiązał skarżące do wyjaśnienia, czy kwestionują zgodność z Konstytucją wskazanych na stronie pierwszej skargi przepisów Kodeksu cywilnego, czy przywołanych na stronie drugiej, określonych jako jej przedmiot, przepisów innych aktów normatywnych.

3.1. W piśmie procesowym z 16 lutego 2024 r. skarżące nie wyjaśniły tej kwestii. W lakonicznym uzasadnieniu poinformowały jedynie, że przywołane przepisy dotyczą odpowiednio zasiedzenia nieruchomości oraz gospodarowania nieruchomościami i ich wywłaszczania, wywłaszczania w latach pięćdziesiątych podmiotów kościelnych i ich rewindykacji od 1 stycznia 1990 r. Wszystkie regulacje zostały, jak twierdzą skarżące, szczegółowo opisane w skardze.

3.2. Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdził, że skoro w piśmie procesowym z 16 lutego 2024 r. skarżące nie określiły przedmiotu zaskarżenia (nie wskazały, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, przepisu ustawy, na podstawie którego Sąd Okręgowy w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy postanowieniem z 26 października 2021 r., sygn. akt [...], orzekł ostatecznie o ich prawach), to nie usunęły braku formalnego skargi konstytucyjnej.

Wskazana okoliczność jest, zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK, podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącym przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.